

A házba vissza

Figyelem magamat, van-e bármi megnyugtató abban, hogy ma este először alszom a dédapám által 1906-ban épített házban. Amit a kommunisták vettek el tőle, ahol internátust rendeztek be, amit aztán én pereltem vissza, amikor lehetőség nyílt rá, és az első papírok beadása után röpké tizenhárom évvel, íme, itt fekszem.

Fülelem az új zajokat, a reccsenéseket. Minden nyikkanás, percegés mögé egy történetet képzelek, illetve hozzárendelem valamelyik őstömet, akit nem ismerhettem, de nagyanyám, ennek a háznak a legelőbb szelleme, mesélt róla valaha. Olyan rég, hogy tényleg mesévé érett minden a hosszú évtizedek alatt, a gyerekkoromtól máig.

A hangját hallom halkán, nagyanyámét, mert készítettem vele egy magnófelvételt, a halála előtt három évvel, és az azóta eltelt fél évszázad alatt néhányszor behallgattam.

A sok apró, innen-onnan előkúszó, felugró zaj mellett nagyanyám hangja ennek a háznak a hangja, akivel beszélgetni tudok.

Már ha szükség van egyáltalán beszélgetésre.

Annyi szó után lehet, hogy jobb a csönd. Illetve a szó-nélküliség.

Kamaszként szöveget ütött a fejembe, hogy mindenkinek – akár csak a percek az életből – egy adott mennyiségű szó áll rendelkezésére, ezért ügyesen kell sáfarkodni a kimondandó szavakkal, nem pazarolni, mert egyszer csak elfogynak. Előbb, mint a percek.

Apám még élt, amikor előhozakodtam a kárpótlási ügygel, és elsőre csak legyintett rá. Minek vesződni vele, ezek sosem fognak visszaadni semmit. De erősködésemmre végül is eljött velem és az öcsémmel. Kerítettem egy ügyvédet, aki egész utcákat szerzett vissza immár Izraelben élő zsidó leszármazottaknak, és egy báróivadéknak visszaperelte a kastélyát.

Ahogy fekszem és figyelem a csönd hangjait, felrémlik a kastély, mert dr. Pecsénye, az ügyvéd aztán kivitt abba a kastélyba, ami felszaggatott parkettával és lyukas tetővel kevésbé tett előkelő benyomást. Akkor pont az jutott eszembe, na, az a báróivadék, ha beköltözik, szépen lesz itt, a fejére csöpög az eső. Valamiért tetszett ez a gondolat, a kép, ahogy a báró pontosan az egyik terem plafonján éktelenkedő lyuk alatt alszik.

Itt sem volt sokkal különb a helyzet, amikor átvettük a házat. Nagy kegyként a hivatalban odaadták a kulcsot, holott akkor már megint a miénk volt a dédszüllői ház. Apám az egész hercehurca megkezdése után két évvel hirtelen meghalt, ami, mondani sem kell, nem tette egyszerűbbé az ügyintézését. A nagy kulccsal behatoltunk, és ami élénk tárult, letaglózóan hatott. Kicsit úgy éreztem, tessék, így jár az, aki feleslegesen bolygatja a múltat. Mintha egy kriptát túrna fel az

ember, a sírból ásná elő már fel nem támasztható ősök csontjait, amik akkor is csak pudvás csontok, ha a dédszülők csontjai.

Majdnem ugyanúgy fekszem itt, a valahai szalonban, mint az elképzelt báróivadék. Valószínűleg nem csöpögne a fejemre az eső, bár ki tudja, ha úgy igazán rázendítene, ahogy ilyenkor, júniusban esni tud, lehet, hogy a hézagos cserepeken, az épp csak helyre pofozott zsindeletes földemen átcsorogna.

Dr. Pecsénye egy évtizeden át cigarettázott, és ahogy a legelső alkalommal, még apám társaságában, egy februári napon megígérte, hogy a nyár végén jöhettünk a kulcsért (még nem tudtuk, mekkora), bizakodásában sosem lankadt. Jöttünk, évente kétszer, néha háromszor is, de hiába hittük, sosem a kulcsért. Hol a hivatal útvesztőiben akadt el az ügy, hol apám halála miatt kellett mindent szinte előlről kezdeni, hol a helyi hatalmasságok vélték úgy, hogy ez a ház, ami a főtéren áll, ami emeletes, aminek balkonja van, az igenis a községé, romos állapotában is emeli annak fényét. Holmi leszármazottak, úgynevezett örökösök jobb, ha csendesesen lemondanak róla az évek méla pergése során. Pápai úr, a polgármester ezért mindent meg is tett, ő is cigarettázott, sóhajtozott, és inkább még kétszer megkínált a helyi szilvapálinkából, csak tovább odázhassa a cselekvést. Kétségtelen, apám halála után jogosan kért valami hivatalos iratot, ami nem volt az egyre hízó dossziéba becsatolva, ám dr. Pecsénye a megjegyzését nagyvonalúan elengedte a füle mellett, és csak annyit mondott, mintegy válaszképp, hogy szépen kifestettetek, Bélám.

Mindenki bölintott, hogy tényleg. Nagy szó, ha egy falusi polgármesteri hivatal festésére is futja a költségvetésből, ez tudnivaló.

Csak meresztették a szemüket, amikor bejelentettem, hogy a házat nem adjuk el, mert én fogok beköltözni. Meresztették a gyerekeim és az összes rokonok, meresztették mindazok, akik talán már elképzelné sem tudták, hogy vén fejjel bármerre is moccanjanak. És persze meresztették itt is, elvégre állandósuló jelenlétem nyilván minden titkos, még ha csak halvány reménnyel is táplált tervüknek keresztbe tett.

Dr. Pecsénye betegeskedett, az orvosok megfenyegették, hogy egykettőre le kell vágni a lábát, ha nem változtat életmódján, és azonnal hagyjon fel a bagózással. Csak legyintett. Élt már eleget. Annyit azonban nem, véltük az öcsémmel, hogy sikerült volna véglegesen visszaperelni a házat.

Végül nem is költöztem, hanem itt vettem sebtében ezt-azt, amire szükségem lehet. Egy ideje ugyanis azt érzem, nincs szükségem semmire. Ennek teljesen elmentmondani látszik maga a ház, amiért, minden szerénytelenség nélkül, már-már elkeseredetten küzdöttem. De ezt az „elkeseredetten”-t máris visszavonom az éjszaka jótékony sötétjében, mert az „elkeseredettség” éppenséggel bizakodást és valamiféle homályos meglegedettséget jelentett a hosszú évek alatt. Jó volt mindebben benne lenni, dr. Pecsényesestül, önkormányzatostul, sőt, most ki merem jelteni, olyannyira nem volt „elkeseredett” ez a visszaszerzési harc a részemről, hogy ha valamiért mégis meghíúsult volna az egész, akkor sem lettem volna elkeseredett.

Lehet, hogy ez nem igaz.

Lehet, hogy igazából semmi sem igaz.

Csak az, hogy itt fekszem, abban a házban, ahol a dédszüleim éltek és meg-

haltak, ahol nagyanyám és testvérei felnőttek, és amiről még apám is eleven képeket őrzött. Amikor még internátus működött benne, és mi a nagy kulcs nélkül, szinte lopva bejártuk az épületet, egészen felélénkült. Mutogatott, emlékezett, pontos leírást adott a hajdan volt helyiségekről és berendezésükről. Mindezt a maga mindig is kimért, udvarias stílusában tette, én mégis éreztem rajta, hogy legalábbis kissé megindult, és nem bánja, amiért engedett makacs unszolásomnak, és hajlandó volt belevágni a procedúrába.

Nem tudom, halálával nem üzen-e mégis inkább azt, ha ugyan feltételezhető, hogy a halál bármit is üzen, hogy nem akarja ezt a házat, mert ami volt, az csak volt, és nem lehet újra.

Igen, ezekből a voltokból áll minden, nem csoda, ha néha már én is azt érzem, több ezer volt közelsége halálos.

Bella néni meghalt, és Andrelli Pista bekopogott dr. Pecsényéhez, hogy szóljon nekem rögvést, elvégre, ha csak sokadiziglen is, de rokona vagyok Bella néninek, nagyanyám révén, persze. Hátha jól jön a házban egy-két ingóság, mert Bella néninek senkije sem volt. Ne a pap vigyen már el mindent, mint nagyanyám húga, Edóka halálakor, igaz, a régi pap, harminckét éve, de akkor is.

Vizitjeink alkalmával, érkezés után dr. Pecsényét általában az irodájában kerestük fel, ahol kissé körülményesen előadta az aktuális tényállást. Fújta a füstöt, csóválta a fejét, majd miután bedobtunk egy-két kupicával a pillepalackos szilvából, megmondta, hogy ne aggódjunk, nagyon szépen el lesz itt boronálva minden. Utána hajtottunk át kedvenc éttermébe, a Fenyőbe, ahol élete végéig ingyen ehet-ihat, mert a tulaj önkényesen sajátította ki a fél domboldalt a panziója számára, amit aztán dr. Pecsénye annak rendje s módja szerint a kellő helyeken „lepapírozott”.

Ez Kelet-Európa!, sóhajtotta ilyenkor az ügyvéd, és újból inni kellett. Majd elkezdte mesélni, hogy a báró kastélyától nem tudnak szabadulni, ami neki azért húsba vágó, mivel fizetség fejében tíz százalék tulajdoni részt kért. Csakhogy évek óta nincs rá vevő, holott potomság, egymillió eurót kérnek érte. A cigányvajda a hegyekből tett rá ajánlatot, de nem fogjuk elhinni, épp felét, ötszázszert...! Dr. Pecsénye itt nagyon gyorsan bevert még egy pálinkát, és sörrel öblítette le, nem is az, hogy bagó, de – így fejezte ki magát többször is – egy nemzeti ereklyehelyet, csak nem lehet odaadni egy cigánynak!

Elképzeltem most, ha ki kell mennem vécére, merre keresem. Az U-alakú épület udvar felőli oldalán fut egy kis körfolyosó, magyarán gang, arra kell indulni. Egy teljesen szétrohadt helyiséget tettem rendbe, legalább vécé legyen rendes, mellette pedig egy zuhanykabin. Apám annak idején, a titkos bejárásakor erről nem is tett említést, pontosan hol állt a fürdő, a mellékhelyiség, csak a szobák bútorait sorolta, amint körbejárta a szemét: ott volt a komód, ott a tálaló, a sarokban a nagy cserépkályha.

Bella néni ágyában fekszem. Nem abban, amelyikben meghalt, hanem egy másikban. Andrelli Pisti, aki most, a nyári hőségben is szürke, kötött sapkát visel, állította, már csak azért is nyugodtan vihetek Bella néni holmijából, mert dédszüleim házából két menetben kerültek hozzá bútorok, edények, egyebek. Először, amikor a nagy épületet ki kellett üríteniük, majd jóval később, Edó néni halála után az a pár darab, amit a pap nem csaklizott el. Andrelli érezhetően

mérges volt a papra, a régire és a mostanira egyaránt, többször is furán forgatta a szemét. Mindjárt mondok valamit...!, rikoltotta fejhangon, de ki tudja, milyen megfontolásból, inkább nem mondott semmit. Csak járt a keze, mindenfélét pakolt a nekem szánt kontingensbe, Royal frógéptől kezdve réztölcsérű mákdarálón át kancsal párt mutató, bekeretezett, színezett fényképig. Ne mondd már, öcsém, hogy nem ismered meg őket: Lajos bácsi és Nina néni. Valamiért öcsémnek szólított, habár fiatalabb lehetett nálam, és ilyenformán az is bizonyos, hogy a dédszüleimet, akik az én születésem előtt negyedszázaddal hunytak el, ő pláne nem ismerhette. Az lehet, hogy Bella néni, akivel én csak kétszer beszéltem röviden, sokat mesélt neki Lajos bácsiról és Nina néniről, és emiatt érezte úgy, hogy hiszen ismerősök.

Amikor másodszor és egyben utoljára tettem tiszteletemet Bella néninél, már nem tudott járni, de vígan volt. Egyrészt örvendett látogatásunknak, másrészt aznap küldték ki neki a kormányhivataltól az új személyi igazolványát. Az állt rajta, hogy érvényes 2065-ig. Édes istenem, kacagott, és folyt a könnye, 132 éves leszek, amikor lejár!

Egy házban az ágy a legfontosabb bútordarab. Ha jó fekvés és alvás esik benne, már nem lehet nagy baj.

Bella néni nem-halálos ágya ruganyos és mégis magába ölelő, és csak annyira nyikorog a nagyobb fordulások alkalmával, amennyi nekem épp jólesik. Egy ágy, egy lépcső és főképp a parketta nyikorogjon. Beszélgessen azzal, aki itt él, aki használja és folytatja a történetét.

Pápai polgármester igyekezett többnyire a jobbik arcát mutatni. Úgy beszélt velünk, mint az egykor jeles család tagjaival, akiket a maguk módján megbecsülnek. Még az is szóba került, hogy a házon emléktáblát helyeznek el, persze majd a maga idejében. Ha már szép lesz, felújított állapotban, hogy méltó legyen. Aztán lassacskán kiderült, hogy a polgármester úr a fél falu ura, de konkrétan. Mert övé a bank, az építőipari cég, továbbá a boltok. Ezért sem mindegy az egykori asztalosmesternek, hogy a főtéri házzal mi történik. Illetve a legjobb, ha egyelőre nem történik semmi, aztán ha ez a két izgága alak, én és az öcsém belefárad a folytonos packázásba, az ideutazgatásba, úgylis az ölebe hullik, ahogy kell.

Apám arról is mesélt, hogy telente méteres hó esett, és ha hosszan tartott a csikorgó hideg, egy-egy farkas is bemerészkedett a házak közé. Kisfiú volt, amikor meglőttek egy ilyen rabló vadat, és nagyon szemléletesen adta elő, ahogy a kimúlt dögöt két lábánál fogva húzták végig a főutcán. A holt farkas vére vörös csíkot hagyott a havon.

Ahhoz, hogy efféle megtörténjék, ki kell várni a telet.

Hogy farkasordító hideg legyen. Csakhogy ilyesmi már nincs. A sok nincs között ott a hideg-nincs és a farkas-nincs is.

Dr. Pecsénye egy nap teljesen magától felhívott, ami korábban sosem fordult elő. A végrehajtóval lefoglaltattam az önkormányzat Skodáját, közölte szárazon. Érződött a hangján, hogy ezt a fejleményt nem lehet diadalként értékelni. Mivel a ház visszaszerzése után, értelemszerűen, az internátus még hónapokig maradt, a bírói végzés napjától és annak értelmében négyzetméterre lebontva bérleti díj járt érte. Nem sok, de a hónapok halmozódásával lassan csinos kis summa. Ennek a kifizetése nem történt meg. Sem határidőre, sem azután, hiába ígérte

Pápai úr, hogy holnap, holnapután, a jövő kedden, a jövő héten, húsvét után, a pénz nem jött. Dr. Pecsénye, cimboraság ide, szépen kifestett iroda oda, a végső felszólítás után lépett.

Legfeljebb lesz egy Skodátok is, próbálta elviccelni a dolgot dr. Pecsénye. Ám az hamar világossá vált, hogy a polgármester úr nem érti ezt a fajta jogi humort, és néhány hét erejéig megint befagytak a frontvonalak. Aztán ki tudja, mi történt pontosan, miféle alkuk kötöttek a hátunk mögött, mindenesetre csak megbékéltek egymással a felek, mert a Skodáról lekerült a kerékbilincs, és ha akadozva is, csordogálni kezdett az elmaradt bérleti díj.

Apám egy szombati napon halt meg, ebéd közben. Felállt, közölte, kicsit rosszul érzi magát, ledől. Pár perc múlva halott volt, a tányérján ott maradt a mustár és egy szem krumpli. A kolbászból már nem vett. A jellegtelen sezlon, amire lehanyatlott, hogy meghaljon, nem kellett senkinek. Elvitte a hajléktalanokat támogató alapítvány teherkocsija, azt mondták, nekik minden efféle aranyat ér.

Májusban jöttünk utoljára, immár abból a célból, hogy a közjegyző előtt minden dokumentumot aláírjunk. Várni kellett, természetesen, dr. Pecsénye irodájának udvarán sütkéreztünk a tavasz délelőttben. Amikor egy órácska elteltével rákérdeztünk, mi lesz, elvégre tízre kellett megjelenni, ügyvédünk egy gyors telefonnal kiderítette, hogy a közjegyző rögvést érkezik, csak beugrott a borbélyhoz. Az ügyvéd cigarettát tartó kezével tett egy széles mozdulatot, de nem szólt, csak bólintott. Öcsémmel együtt belátuk, hogy az előző tizenhárom évhez, nagyanyám, dédszüleink eltelt életéhez képest ez a pár perc hosszabbítás, míg a közjegyző úr frizurája elkészül, tényleg semmiség. Említésre sem méltó. Szavak által semmiképpen.

Andrelli Pisti a beköltözésem örömeire még arra figyelmeztetett, hogy rövid ideig, az államosítás után a rendőrség használta ezt az épületet. Az a szóbeszéd járta még az ő gyerekkorában is, hogy néhány messziről ide hurcolt kulákok és rendszeridegen elemet egyszerűen agyonverték és elástak a kertben. Illetve utána azért betonozták le a falatka udvart, hogy sose derüljön fény a történetekre. Akarsz kertészkedni, öcsém?, lesett rám Andrelli. Mert itt jó föld van, csak akkor fel kell törni a betont. És hogy mi van alatta...

Felkászálódok, magamnak is azt füllentem, hogy megyek a vécére, ami voltaképp igaz. De csak ürügy, mert igazából le szeretnék nézni az udvarra, mintha épp most, az éjszaka közepén kéne alaposan tanulmányoznom, miképp betonozták le. És a hold, ez a jótékony tündér még akár át is világít rajta, megmutatva a föld mélyét. Ha már itt vannak körülöttem az ősök, a Lajos bácsi, a Nina néni, nagyanyám és mindenki más, egy-két kulákra és rendszeridegen áldozatra igazán nem lehetek kényes.

Bár igazából várok valamire. Arra, hogy villanjon meg a telefon, igen, most, éjjeli kettő felé, és jöjjön üzenet az öcsémtől. Egy rövid üzenet arról, hogy ha szabad, ő is ideköltözik. Amit nem bánnék. Ellennénk itt szépen, komótosan. Néha áthívánk dr. Pecsényét, Andrelli Pistit, vagy akár, egye fene, Pápai polgármester urat.

És koccintanánk a régiekre, akik mi magunk vagyunk.